

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS

PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2016. gada 19. maijā

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Uldis Ķinis, tiesneši Gunārs Kusiņš un Sanita Osipova,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto pieteikumu par lietas ierosināšanu Nr. 59/2016, kuru iesniegusi biedrība [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu:

1.1. atzīt Ministru kabineta 2016. gada 26. janvāra noteikumus Nr. 69 “Emisijas kvotu izolīšanas instrumenta finansēto projektu atklāta konkursa “Siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana – zema enerģijas patēriņa ēkas” nolikums” (turpmāk – Noteikumi Nr. 69) par neatbilstošiem Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 115. pantam un likuma “Par piesārņojumu” 2. panta 8. punktam un 32.² panta 4.⁶ daļai;

1.2. apturēt Noteikumu Nr. 69 piemērošanu līdz Satversmes tiesas nolēmuma pieņemšanai;

1.3. izskatīt lietu atklātā tiesas sēdē;

1.4. lemt par ekspertu pieaicināšanu lietas izskatīšanā.

2. Noteikumi Nr. 69 nosaka Emisijas kvotu izolīšanas instrumenta finansēto projektu atklāta konkursa “Siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana

– zema enerģijas patēriņa ēkas” nolikumu. Konkursa nolikumā nosaka projektu iesniegumu iesniegšanas, izskatīšanas, apstiprināšanas un finanšu instrumenta finansējuma piešķiršanas kārtību, kā arī projektu īstenošanas, pārskatu iesniegšanas un pārbaudes kārtību. Konkursa mērķis ir oglekļa dioksīda emisijas samazināšana, veicot jaunu zema enerģijas patēriņa ēku būvniecību, kā arī esošu ēku pārbūvi vai atjaunošanu par zema enerģijas patēriņa ēkām.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata lieta ir ierosināma, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. – 19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;

5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums un faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu, Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 3. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par Ministru kabineta noteikumu atbilstību augstāka juridiska spēka tiesību normām (aktiem). Tādējādi pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktu persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā. Pieteikumā ir norādīts, ka apstrīdētās normas varētu aizskart Satversmes 115. pantā noteiktās Pieteikuma iesniedzējas pamattiesības. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

6. Konstitucionālajai sūdzībai jāatbilst Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktajām prasībām.

Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmā daļa noteic, ka konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt ikviens persona, kura uzskata, ka tai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt Satversmes tiesas likuma 19.² panta sestās daļas 1. punkts prasa pamatot, ka ir aizskartas Satversmē noteiktās pieteikuma iesniedzējas pamattiesības.

Satversmes tiesa ir norādījusi, ka jēdziens “aizskar” ietverts likumā ar mērķi norobežot konstitucionālo sūdzību no sūdzības vispārības labā. Tas prasa, lai pastāvētu pamatota iespējamība, ka apstrīdētā norma aizskar pieteikuma iesniedzēju (*sk. Satversmes tiesas 2002. gada 22. februāra sprieduma lietā Nr. 2001-06-03 2.4. punktu*). Personas pamattiesību aizskārums Satversmes tiesas likuma izpratnē ir saprotams tādējādi, ka apstrīdētā norma rada nelabvēlīgas sekas tieši pieteikuma iesniedzējai (*sk. Satversmes tiesas 2002. gada 11. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2002-07-01 3. punktu*). Personai ir jāsniedz ticams pamatojums tam, ka tiesību normas izraisītās nelabvēlīgās sekas rada tieši viņai pamattiesību aizskārums (*sk. Satversmes tiesas 2013. gada 10. maija sprieduma lietā Nr. 2012-16-01 22.1. apakšpunktu*).

Satversmes 115. pants noteic: “Valsts aizsargā ikviena tiesības dzīvot labvēlīgā vidē, sniedzot ziņas par vides stāvokli un rūpējoties par tās saglabāšanu un uzlabošanu.”

Satversmes 115. pants, pirmkārt, publiskās varas institūcijām uzliek par pienākumu izveidot un nodrošināt efektīvu vides aizsardzības sistēmu. Otrkārt, ar šo normu tiesības dzīvot labvēlīgā vidē ir paceltas pamattiesību rangā. Tiesības dzīvot labvēlīgā vidē, līdzīgi kā pārējās Satversmes 8. nodaļā ietvertās pamattiesības, ir piemērojamas tieši un nepastarpināti (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2001. gada 5. decembra sprieduma lietā Nr. 2001-07-0103 secinājumu daļas 1. punktu un 2007. gada 8. februāra sprieduma lietā Nr. 2006-09-03 11. punktu*). Efektīvas vides aizsardzības (pārvaldības) sistēmas pazīme ir arī tā, ka vides aizsardzības mērķi un uzdevumi tiek sasniegti, cieši līdzdarbojoties valstij, pašvaldībām, kā arī nevalstiskajām organizācijām un privātajam sektoram

(sk. Satversmes tiesas 2007. gada 8. februāra sprieduma lietā Nr. 2006-09-03 11. punktu).

Satversmes 115. panta saturs, kā arī tiesības uz labvēlīgu vidi un atbilstošie valsts pienākumi ir konkretizēti Latvijas Republikai saistošos starptautiskajos līgumos, tostarp 1998. gada Orhūsas konvencijā par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem, kā arī nacionālajos tiesību aktos. Par vides normatīvajiem aktiem atzīstami ne vien tādi normatīvie akti, kas tieši attiecas uz vidi, bet arī tādi normatīvie akti, kas palīdz sasniegt valsts vides politikas mērķus – saglabāt, aizsargāt un uzlabot vides kvalitāti, ilgtspējīgi izmantot dabas resursus un nodrošināt kvalitatīvu dzīves vidi, piemēram, normatīvie akti teritorijas plānošanas jomā, kā arī Aizsargjoslu likums (sk. Satversmes tiesas 2007. gada 8. februāra sprieduma lietā Nr. 2006-09-03 11. punktu un 2011. gada 12. maija sprieduma lietā Nr. 2010-56-03 10. punktu).

Satversmes tiesa atzinusi, ka ne tikai fiziskām personām, bet arī personu apvienībām un grupām ir tiesības vērsties Satversmes tiesā, apstrīdot ar vidi saistītu normatīvo tiesību aktu atbilstību Satversmes 115. pantam (sk. Satversmes tiesas 2008. gada 17. janvāra sprieduma lietā Nr. 2007-11-03 12., 13.1. un 13.2. punktu).

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja ir biedrība, kuras darbības mērķis citastarp ir vides aizsardzība. Pieteikuma iesniedzēja esot piedalījusies Noteikumu Nr. 69 apspriešanā Ministru kabinetā un uzskata, ka apstrīdētais akts aizskar Satversmes 115. pantā paredzētās tiesības uz labvēlīgu vidi. Tādējādi pieteikumā ir pamatots, ka apstrīdētā norma varētu skart Satversmes 115. pantā nostiprinātās pamattiesības.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

7. Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrā daļa noteic, ka konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) var iesniegt tikai tad, ja ir izmantotas visas iespējas aizstāvēt minētās tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem (sūdzība augstākai institūcijai vai augstākai amatpersonai, sūdzība vai prasības pieteikums vispārējās jurisdikcijas tiesai u.c.) vai arī tādu nav. Savukārt Satversmes tiesas

likuma 19.² panta sestās daļas 2. punkts prasa pamatot, ka ir izmantoti visi vispārējie tiesību aizsardzības līdzekļi vai arī tādu nav.

No pieteikuma un tam pievienotajiem materiāliem izriet, ka Noteikumi Nr. 69 ir normatīvs tiesību akts, kura piemērošana nav pārsūdzama nevienā institūcijā. Tādējādi Pieteikuma iesniedzējai nav pieejami vispārējie tiesību aizsardzības līdzekļi.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrās daļas un sestās daļas 2. punkta prasībām.

8. Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturrtā daļa noteic, ka konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma rašanās brīža.

Noteikumi Nr. 69 stājušies spēkā 2016. gada 26. janvārī. Savukārt konstitucionālā sūdzība Satversmes tiesā ir saņemta 2016. gada 21. aprīlī. Tādējādi ir ievērots Satversmes tiesas likumā noteiktais pieteikuma iesniegšanas termiņš.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturrtās daļas prasībām.

9. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums.

9.1. Pieteikuma iesniedzēja Noteikumu Nr. 69 neatbilstību Satversmes 115. pantam pamato galvenokārt ar sabiedrības līdzdalības tiesību pārkāpumu, t.i., Pieteikuma iesniedzēja esot novēloti saņēmusi atbildi uz savu iesniegumu no Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas, kā arī Pieteikuma iesniedzējas apsvērumi nav tikuši pēc būtības pienācīgi izvērtēti Ministru kabineta sēdē.

Satversmes tiesa jau vairākkārt ierosinājusi lietas pēc biedrību, personu apvienību vai grupu pieteikumiem (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 4. kolēģijas 2007. gada 25. maija lēmumu par lietas ierosināšanu pēc biedrības „Koalīcija dabas un kultūras mantojuma aizsardzībai” pieteikuma, Satversmes tiesas 2. kolēģijas 2008. gada 29. jūlija lēmumu par lietas ierosināšanu pēc Jūrmalas aizsardzības biedrības pieteikuma un Satversmes tiesas 2. kolēģijas 2010. gada*

16. jūlija lēmumu par lietas ierosināšanu pēc biedrības „Zemes draugi” pieteikuma). Attiecīgajās lietās Satversmes tiesa ir vērtējusi arī apstrīdēto normu pieņemšanas procedūru, tostarp sabiedrības līdzdalības pienācīgu nodrošināšanu.

Tomēr jāņem vērā, ka iepriekš minētās lietas tika ierosinātas par pašvaldību izdotu teritorijas plānošanas normatīvo aktu, nevis Ministru kabineta noteikumu atbilstību Satversmes 115. pantam. Teritorijas plānošanu regulējošie normatīvie akti paredz detalizētu kārtību, kādā pašvaldības nodrošina sabiedrības līdzdalību teritorijas plānošanā. Tomēr šādas prasības nav automātiski attiecināmas arī uz Ministru kabineta noteikumu, tostarp arī Noteikumu Nr. 69, izstrādi un pieņemšanu. Kārtību, kādā tiek izstrādāti un pieņemti Ministru kabineta noteikumi nosaka Ministru kabineta kārtības rullis, un atšķirībā no teritorijas plānošanu regulējošiem tiesību aktiem, tas neparedz tikpat plašas sabiedrības līdzdalības tiesības. No pieteikuma un tam pievienotajiem materiāliem izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja ir saņēmusi atbildi no Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas, kā arī tās viedoklis ir ticis uzklauts Ministru kabineta sēdē. Tādējādi pieteikumā nav pamatots, ka Noteikumu Nr. 69 pieņemšanas gaitā konstatējami būtiski procesuāli pārkāpumi.

9.2. Pieteikuma iesniedzēja apstrīd arī Noteikumu Nr. 69 atbilstību likuma “Par piesārņojumu” 2. panta 8. punktam un 32.² panta 4.⁶ daļai.

Likuma “Par piesārņojumu” 32.² panta 4.⁶ daļa noteic, ka izsoļu ieņēmumu izmantošanu šā panta 4.⁴ daļas 1. un 2. punktā minētajiem mērķiem nodrošina, organizējot atklātos projektu iesniegumu konkursus. Ministru kabinets izdod atklāto projektu iesniegumu konkursu nolikumus, kuros nosaka projektu iesniegumu vērtēšanas kritērijus, projektu iesniegumu iesniegšanas, izskatīšanas, apstiprināšanas un finansējuma piešķiršanas kārtību, kā arī projektu īstenošanas, pārskatu iesniegšanas un pārbaudes kārtību.

Pieteikuma iesniedzējas apsvērumi ir balstīti pieņēmumā, ka konkurss esot pakārtots konkrēta projekta īstenošanai, attiecīgi konkursa noteikumi nenodrošina konkurenci un citu projektu iespējas saņemt finansējumu. Tomēr no pieteikuma un tam pievienotajiem materiāliem nav gūstams apstiprinājums tam, ka izpildot konkursa nosacījumus, tajā nevarētu piedalīties arī citi projekti. Tādējādi pieteikumā nav pamatots, ka Noteikumos Nr. 69 paredzētie konkursa

noteikumi nenodrošina citu projektu iespējas pretendēt uz finansējuma saņemšanu.

Likuma "Par piesārņojumu" 2. panta 8. punkts noteic, ka viens no likuma mērķiem ir samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas, ņemot vērā izmaksu efektivitāti, un nodrošināt līdzdalību Eiropas Savienības emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā.

Pieteikumā nav pamatots, kādēļ projekti, kuri konkursa rezultātā saņems finansējumu, nespētu nodrošināt siltumnīcefekta gāzu emisijas samazinājumu izmaksu efektīvā veidā. Tādējādi pieteikumā trūkst pamatojuma tam, kādēļ Noteikumi Nr. 69 neatbilst likuma "Par piesārņojumu" 2. panta 8. punktam un 32.² panta 4.⁶ daļai.

Līdz ar to pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

10. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu arī apturēt Noteikumu Nr. 69 piemērošanu līdz Satversmes tiesas nolēmuma pieņemšanai, izskatīt lietu atklātā tiesas sēdē, kā arī lemt par ekspertu pieaicināšanu tiesas procesā.

Ņemot vērā, ka lieta pēc saņemtā pieteikuma netiek ierosināta, pārējie Pieteikuma iesniedzējas norādītie prasījumi atstājami bez izskatīšanas.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc pieteikuma Nr. 59/2016, kuru iesniegusi biedrība [..].

Lēmums nav pārsūdzams.

Satversmes tiesas

2. kolēģijas priekšsēdētājs

U. Ķinis